

ฟัง... คึกคัก พูด เรื่องจีน

เจ้าจอมมารดาอำภาบุตรพระยาอินทรอากรนั้น ญาติผู้ใหญ่เล่าให้ฟังว่าท่านเกิดที่เมืองจีน มีมารดาเป็นจีน เพราะเป็นธรรมเนียมของผู้ชายจีนที่อพยพมาเมืองไทยนั้นจะต้องมีภรรยาไว้ที่เมืองจีนคนหนึ่งอยู่ในตำแหน่งภรรยาหลวง เมื่อพระยาอินทรอากรเติบโตเป็นหนุ่มก็กลับไปแต่งงานกับภรรยาจีนที่บ้านเดิมตามธรรมเนียม เมื่อเจ้าจอมมารดาอำภาเกิดแล้วก็ได้มัดเท้าให้เล็กตามธรรมเนียมจีนสมัยนั้น เมื่อมีอายุประมาณได้ 8 ขวบ บิดาจึงได้พาามาเมืองไทย และเมื่อถึงเมืองไทยแล้วจึงได้แก้เท้าออกและอบรมเลี้ยงดูอย่างกุลสตรีไทยต่อมา

เมื่อท่านอายุได้ 9 หรือ 10 ขวบ บิดาได้นำท่านเข้าถวายตัวเป็นละครรุ่นเล็กในรัชกาลที่ 1 ท่านได้หัดรำละครได้งดงาม เริ่มแสดงละครในเป็นด้วนางกาญจนนาในละครเรื่อง อีเหินา จึงมีชื่อเรียกว่าอำภากาญจนนา และมีชื่อนั้นติด

อยู่ในทำเนียบครุโชนละครจนถึงทุกวันนี้ เพราะต่อมาท่านได้เป็นครุละครของหลวง และได้หัดละครเป็นส่วนตัวของท่านขึ้นอีกโรงหนึ่ง ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

*“สายหยุดพูดจับจิ้น
เจ้ามีสินพื้มศักดิ์
คนทั้งวังเขาซังเจ้ามัก
แต่พี่รักเจ้าคนเดียว”*

ถ้าภาพนี้ในปัจจุบันเชื่อกันว่าเป็นพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้ากุ้งแห่งกรุงศรีอยุธยา แต่کنในสกุลปราโมชแต่ก่อนยืนยันว่าเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระราชทานให้แก่เจ้าจอมมารดาอำภา ความจริงพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้ากุ้งและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยเฉพาะที่เป็นภาพนี้เห็นเรื่อนั้นปะปนกันอยู่มาก เช่นภาพนี้เห็นเรื่อชมเครื่องเสวยแต่ก่อนก็นึกกันว่าเป็นพระนิพนธ์เจ้าฟ้ากุ้ง เพิ่งมาทราบกันว่าเป็นพระราชนิพนธ์พระพุทธรเลิศหล้านภาลัย ในภายหลัง

ภาพนี้ข้างต้นนี้ถ้าถือว่าเป็นพระราชนิพนธ์

รัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

เจ้าจอมมารดาอำภา ในรัชกาลที่ ๒

นิพนธ์ พระราชทานให้แก่เจ้าจอมมารดา
อำภาก็จะเข้าเค้ามากกว่า

“สายหยุดพูดขีบจีน” นั้นตรง เพราะ
เจ้าจอมมารดาอำภาเป็นจีน

“เจ้ามีสินที่มีศักดิ์” ก็ตรงอีก เพราะ
เจ้าจอมมารดาอำภาเป็นลูกเจ้าตัวเตาะตะ
ร่ำรวยมาก และพระบาทสมเด็จพระพุทธ
เลิศหล้านภาลัย ทรงมีพระราชศักดิ์เป็นล้นพ้น

“คนทั้งวังเขาซังเจ้าหนัก” นั้นก็น่า
จะตรง เพราะความเป็นเจ้าจอมที่โปรด
ปราน ความมีทรัพย์สิน และความเป็นเจ๊ก
เป็นจีนน่าจะทำให้คนทั้งวังอิจฉาริษยา
และเกลียดชังได้มาก

“แต่ที่รักเจ้าคนเดียว” นั้นตรงที่
เดียว เพราะในบรรดาเจ้าจอมมารดาใน
รัชกาลที่ ๒ นั้น ปรากฏว่าเจ้าจอมมารดา
อำภาประสูติพระราชโอรสธิดาถึง ๘ พระ
องค์ มากกว่าเจ้าจอมมารดาใด ๆ ทั้งหมด
ถ้ามิใช่เพราะ “แต่ที่รักเจ้าคนเดียว” แล้ว
ก็คงจะไม่มีมากพระองค์ถึงเพียงนั้น

พระราชโอรสธิดาในรัชกาลที่ ๒
ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาอำภานั้นมีพระ
นามดังต่อไปนี้

1. พระองค์เจ้าชายกปิธดา ทรง
กรมเป็นกรมหมื่นภูบาลบริรักษ์ ในรัชกาล
ที่ ๔ ได้ว่า กรมพระอาลักษณ์ ล้นพระ

ชนม์ในรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๑๖ พระ
ษา ๖๐ ปี เป็นต้นราชสกุล กปิธดา

2. พระองค์เจ้าชายปราโมทย์ ทรง
กรมเป็นกรมหมื่นวรจักรธรรมาภ
รัชกาลที่ ๔ เลื่อนกรมเป็นกรมพระ
รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงกำกับกรมพระ
บาลหรือกรมเมืองในรัชกาลที่ ๔
ทรงได้ว่ากรมหมอ กรมช่างเคลือบ
ช่างหุงกระเจก กรมฉนวนทก ได้
ความรับสั่ง และได้ว่ากรมท่า ล้น
ชนม์ในปีเดียวกันกับกรมหมื่น
บริรักษ์ ในรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๑๖
ชันษา ๕๗ ปี เป็นต้นราชสกุล ปรา
3. พระองค์เจ้าชายเกตุร ล้น